

СТАНОВИЩЕ
от доц. СИЛВИЯ АСЕНОВА ШОПОВА
психолог в МБАЛНП“Св. Наум“СОФИЯ

ОТНОСНО
дисертационен труд на тема
„ПРИВЪРЗАНОСТ И ЛИЧНОСТОВИ ОСОБЕНОСТИ“
на ЛЮБА МАРИНОВА
Катедра „Социална, трудова и педагогическа психология“
НС-3.2 ПСИХОЛОГИЯ

Дисертационният труд е с обем 249 страници, от които 12 са библиография.

Текстът е онагледен с една таблица и допълнен с 12 приложения под формата на профилни бланки. Дисертацията е конструирана според академичните изисквания, диференцирани са следните глави: увод, литературен обзор, експериментална част, изводи и препоръки, заключение, библиография и приложение. Използваната литература наброява 102 източника, от които 28 на кирилица и 74 на латиница. Изследователската работа е изпълнена и предадена за оценка в срок и е насочена за публична защита както следва.

В литературния обзор подробно и хронологично са разгледани възгледи относно типа на връзката, лежаща в основата на семейните отношения и определящата и роля за личностовото функциониране в по-късни етапи от жизнения цикъл. За лекотата на възприемане на теоретичен материал, допринася обособеното му по школи представяне, а стила на хронологично надграждане и подчертаването на корекциите и допълненията на изследователите вътре в една школа, говори за познаване в дълбочина на материята и за активно и критично отношение на докторантката по нея. В литературния обзор са поставени акценти върху: 1.1. Теориите на привързаността и 2. Разстройствата на привързаност. Като базови теории са изведени тези на Джон Боулби и Мери Ейнсуърт. Обзорът е допълнен в т. 1.3 с акценти върху привързаността и на други автори от англо-саксонската и френската психоанализа: З. Фройд, М. Клайн, Д. Уиникът, Ф. Долто, Г. Олпорт, Р. Кетъл, Дж. Дигман, Х. Айзенк и др., съответно като представители на класическата психоанализа, на школата на обектните отношения, на теориите за личностовите черти и създатели на факторния модел на личността. Специално място е отделено за излагане на етиологията, клиничната картина с нейните основни симптоми: поведенчески, когнитивни, емоционални и такива свързани със социалното функциониране при Разстройствата на привързаност – реактивен и дезинхибиран тип, както и на други специфични личностови разстройства, засягащи характера и поведенческите тенденции на индивида, които се появяват в късното детство или юношество. Прецизно са изброени диагностичните критерии според МКБ Х-та ревизия.

Целта на научното изследване, доказване на взаимовръзка между взаимоотношенията с основните фигури на привързаност в детството и формиране на структурата на личността е формирана на база хипотезите, че типовете на привързаност /отхвърлящ-отделен и загрижен-смутен/ ще са предпоставка съответно за изграждане на черти от невротичната или психотичната „триада“ /депресивно-хистерични или хипоманно-параноялни/.

Деветте задачи, които си е поставила докторантката, са в съответствие с необходимостите за изграждане на изследователския конструкт.

Използване са два основни метода: 1. Полуструктурирано интервю за изследване типа на привързаност и 2. Минесотски многофазен личностов въпросник, стандартизиран в България от К. Мечков. Обект на изследване с посочените методи са били 12 лица на възраст между 22 и 63 години със средно образование като най-нисше; половината от тях са родители.

На принципа на case study са представени резултатите на 12 лица в неселективен ред. Анализът на резултатите от всяко изследвано лице следва единна структура: тип на взаимовръзката с първичната/основната фигура на привързаност, тестови констатации за

личностовото функциониране в актуалния за изследването момент, съпоставка с успешна/неуспешна социализация в тесен и широк смисъл.

Така представените резултати, подкрепени нагледено с приложенията /графично изобразен личностов профил чрез бланки от ММРІ/ не само спомагат възприятието на четящия този материал, но и съдържат дидактичен потенциал, който би могъл да се счита за приност в обогатяването на познанията на обучаващите се и специализиращи психология по теми касаещи ролята на привързаността за личностовото функциониране.

В глава III Изводи и препоръки докторантката е включила оценка за доказване/потвърждаване на хипотезите и подробен отчет относно тези, които счита за частично доказани. В тази връзка, а и поради комбинацията в заглавието на главата „изводи и препоръки“, би могла да предложи и препоръки касаещи по-конкретно бъдещи етапи от нейното изследване. Без тях, тази най-важна част от дисертационния труд, звучи оправдателно. Считаю, че докторантката има натрупани изследователски впечатления и богати теоретични познания, достатъчни да изведе препоръки и това би бил един от ценните приноси на тази разработка. Адресатът на единствената препоръка „Да се направи айтем анализ на личностовия въпросник на ММРІ“, е неясен. Считаю, също така, че обобщената схема на получените резултати не би трябвало да попада в глава III Изводи и препоръки, а да бъде в контекста на предходната или да се изведе от него като приложение към дисертацията, подобно на бланките с резултати от Минесотския многофазен въпросник.

За по-голяма академична издържаност, заключението би могло да си обобщи или да съдържа такава кратка финална част, подобно на въведението, акцентирайки още веднъж значимостта на разглеждания въпрос, интересувал /цитат: „поети, философи, социолози и психолози“/, несъмнено и докторантката в това число.

Приемаю приносите за такива с препоръката да се разграничат на: потвърдителни, с оригинален характер и с проктивеска приложимост. Ако се следва това диференциране, аз категорично бих предложила като принос с оригинален характер №2 „Интерпретация на личностовия профил от ММРІ на всяко изследвано лице, чрез преживяванията на привързаност“, както и бих се изкушила да го посоча и като такъв с практивеска приложимост.

В оформянето на библиографията и приложенията е спазена изискуемата стандартна рамка.

Липсват ключови думи и съкращения, които би трябвало да предхождат Увода.

Както е видно, отчетените в становището пропуски, касаят предимно дизайна и техникеското изпълнение, а не съдържателната част, което по никакъв начин не намалява научната стойност на предложението ми за становище дисертационен труд.

Отправената от мен препоръка към докторантката е за проява на по-високо изследователско самочувствие, увереност в богатството от теоретични знания, които е придобила в хода на изследването и в уникалността на информацията, която е извлекла чрез умело съчетаване и новаторски подход ком ползвания инструментариум.

Считаю, че предложението за разглеждане дисертационен труд на тема „Привързаност и личностови особености“ притежава научна стойност и предлагам на уважаемото жури да присъди на Люба Маринова заслужената образователна и научна степен „доктор“.

09.04.2015

доц. С. Шопова, дмпс